

PTIČARJEVA ŽENA

Danilo Lokar

Napravila sva se proti delavskim hišam ob železniški progi. Bilo je v nedeljo popoldne, bilo je jeseni ob vedrem, toplem vremenu, ko se je sonce sklonilo tako nizko, kakor da hoče pogledati skozi vsako okno v izbo in kuhinjo in vprašati: »Ali ste tukaj, ste doma? Ali je vse prav?« Računala sva, da je nedeljski popoldan ustvarjen zato, da je tudi v delavskih hišah ob tem času mir in svetloba in se lahko razgovoriš do mile volje. Mladina je bila popoldne na igrišču, starejši ljudje pa v cerkvi, v vinogradih in povsod nekaj.

Vedela sva, da je Slapenski bolan in da je bolna tudi njegova žena. Vedela sva, da sta se oba hudo postarala in da nista več tista, kar sta nekdaj bila. Redko se še pokažeta na cesti in s palico. In vedela sva, da sta se preselila, nekako umaknila iz našega dvorišča, a to je bilo že nekaj let nazaj.

Zakaj sva tedaj z Marjanom rinila po strmih stopnicah tja? Bil je spomin na stare čase, a ni bil samo spomin. Bilo je še nekaj življenja, ki naju je zamikalo in zvalo, čeprav življenje na stranskem tiru in na umiku, čeprav življenje v pojemanju. Vendar, vedela sva, takrat ko je bilo to življenje še v prostem poletu, je bilo prav zanimivo, da, dosti bolj dražeče in zvedavo kakor prenekatero.

Slapenski je sedel — ko sva prišla — pri mizi v kuhinji in bral. Žefe, njegove žene, pa ni bilo, Žefa je bila v postelji in to sva kmalu zvedela. Ni bila naravnost — kar se reče — bolna, zdrava pa tudi ne, najbolj prav ji je bilo takole v nedeljo popoldne v postelji. To sva zvedela in videla in ni bilo težko dognati in razumeti.

Pošalila sva se, da prebira Slapenski star koledar, da rine nazaj v stare čase, a to je bilo samo mimogrede. Odgovorila nama je:

»Kaj pa bi?«

Pri tem se mu je usedel na licu okoli usten tisti nežni, otroški nasme, ki sem ga dobro poznal iz nekdanjih dni in ki mi je bil prav ljub, in rad sem ga imel, ker je bil jamstvo — kakor sem pozneje dognal — neke, meni ne povsem razumljive dobrote.

Ozrl sem se na steno, kjer je v kletki pri oknu kanarček brusil ob paličici svoj kljun in se nato malo preletel. Pogledal sem gospodarja in vprašal, če poje.

»Če poje?« mi je vrnil vprašanje, »če poje?«

Nato je povedal, da zjutraj, a da to ni pravo petje, temveč neko neurejeno čivkanje in da ni čudno, da ni kaj boljšega, ker:

»Kaj pa bi človek samemu sebi popeval? Nima kompanije, ni družice.«

»To bi moglo biti,« sem pomislil na glas. Zdaj sem se sam nasmehnil, in ta smeh se mi ni kmalu zgubil z obraza.

»Kdo bi to vedel boljše kakor vi,« sem ga nato nekako podražil in zdaj sva si sedela drug drugemu oba s smehom iz zadrege na licih nasproti. »Kdo bi to mogel povedati bolj resnično, kakor prav vi?!

Slapenski je bil v še večji zadregi in menil:

»Stari časi, ki se ne povrnejo. Na vašem borjaču je bilo včasih res živo.«

»Saj to sem mislil,« sem nadaljeval, da bi ga spodbudil, »to mi je prišlo v spomin, kakšen živčav je bil včasih tam pri nas. Še zdaj mi včasih vstane v ušesih, kakor da me hoče oglušiti.«

Gospodar se je zasmel na glas in se z dlanjo nalahno plosnil po bedru. V trenutku pa, kakor da se je jasno nebo popolnoma prekrilo, da se je njegov dobrodušni nasmeh sprevergel v nekaj grenkega, in menil je precej previdno:

»Žefa, moja žena je bila takrat tako čudna, tako prizadeta ali morda bolna, da sem moral iskati kak pripomoček ali mašilo ali karkoli že, ko je sprevidela in spoznala, da v zakonu ne bova imela otrok. In res jih nisva imela.«

Vdal sem se v njegovo voljo in razumel, da ne smem biti nadležen. Previdno sem opomnil:

»In ste ji pomagali? Ste ji znali biti na roko?«

Pogledal me je brez smehljaja in pomislil:

»Pomagal? Bil na roko?«

Govoril je, kakor da me ne razume. Kam se je zgubil? Nisem bil prepričan, če besedo prav obračam in pristavil, da mu pomagam iz zagate:

»No, tako mislim, ali je bilo kaj olajšanja in uspeha.«

Zdaj pa je Slapenski že samostojno prijel in s pojasnjujočim naglasom rekel:

»Prav zgodaj sem opazil, da se je malih letčih in pojočih stvarc oprijela z večjim ognjem kakor jaz in nisem ji mogel braniti. Še narobe. Nabral in nanesel sem ji frfotajočih in čivkajočih kljunov kar precej in res sem jo vsaj za nekaj časa pomiril. Ker, kako je bilo pa prej?!

Vzdignil sem glavo in vprašal z očmi:

»Prej? Kako je bilo?«

»Ha,« je rekel v globokem oddihu Slapenski, »ha, nemir, večno sprehanje, pohajkovanje in beganje zdaj sem, zdaj tja, na vse strani, le

pri miru, le na kraju ji ni bilo mogoče obstati. Tekala je v mesto, tekala je po mestu, tekala od človeka do človeka, da se povedati ne da. Potem se je pa le majčkeno ustavila, obmirovala na stolici in se zastrmela predse, ko je zapelo, zažvižgalo, začebljalo vsenaokoli po stenah, na stropu in po tleh. Zamamilo je pa tudi mene, moram reči, ker je bilo zares živo spričo tolikega gibanja, ki jo je razbremenilo.«

Svetel sončni žarek je preletel gospodarjevo obličje in v manjši meri na obličju tudi obstal.

Zdaj je pa tudi mene taknilo in celo prijatelj Marjan se je zganil, ko je vprašal:

»Ali ste zbrali tako veliko družino kmalu ali je to trajalo dolgo, preden je bilo toliko drobiža skupaj?«

Gospodar je, kakor da je na vprašanje čakal, z nekakim olajšanjem pojasnil:

»Ni bilo prav kmalu, ni bilo prav kasno, sam ne vem, kako se je vse to nateplo in pribralo. Kupoval sem, naročal in zamenjaval, kolikor sem mogel. Saj ljudje so, kakor da gre za stavo, ptice lovili, rušili gnezda, nastavljali progle, skrilce, kletke, vabe, kar hočete, in prihajali z blagom k meni.«

Zasmejal sem se glasno. Začudil sem se obenem, da se svojega smeha nisem ustrašil, a že je nekako udarilo iz mene:

»Katarina, kdo ji je pravzaprav dal to ime?«

»Moja žena je hotela, da so ji ptice zmeraj kolikor mogoče blizu in tako tudi brez imena ni šlo. Imela jih je kakor v družini in imela jih je za svojo družino.«

Katarina je bila velika uharica s čopom nad ušesoma, ki ju je spustila ali privzdignila, kakor je bila zadovoljna ali pa razsrjena. Ob lastnem smehu sem Katarino spet uzrl kakor živo pred sabo. Imela je svojo visoko gajbo, ki je segala od tal do stropa in bila je napravljena iz širokih lat. Velika uharica je sedela navadno negibno in imela oči zaprte, a ponoči je tudi pri nas zapela ali boljše zakukala: Bu — buj! Bu — buj! Živžav okoli nje, se je zdelo, je ni dosti zanimal, dasi je res stala njena kletka v kotu. Enkrat pa sem bil priča, kako je dremajoča uharica šavsnila po prijaznem slegurju, ki se ji je bil preveč približal, smuknil je bil namreč med latvami noter. Tudi ptičar se je tega dogodka spominjal.

»Katarina je bila prav oblastna in samosvoja,« je menil, »in zato smo jo kasneje tudi oddali, dasi je bila vendarle nekakšna znamenitost. Ob drugi priložnosti pa mi je šinkovca res raztrgala. Dala je, da je

poginil na tleh, a ponoči je imela svoj obrok, saj to tudi je popolnoma nočna ptica in tudi njene navade so nočne. V temi oživi, čez dan pa dremlje in se umakne. Potem sem jo spoznal, a spoznal jo je tudi drobiž, ki je živel okoli nje in se je je bal in zvečine izogibal.«

»Taka je bila Katarina?« sem vprašal zamišljen. A gospodar je menil še nekaj drugega, ko je povzel:

»Vidite tedaj, da sem imel zaprto v svoji kamri noč in zaprt sem imel v izbi tudi dan. Ker vsa druga majhna, a živa letavina je bila dan, je pomenila in oznanjala dan, ko je velika uharica Katarina zaprla oči.«

»Kako to mislite?«

»Včasih sem jih opazoval ure in ure, pa tudi dneve, celo tedne, ko se nisem mogel ganiti od njih, ni mi dalo. Vzemite jutro, najbolj je povedalo jutro, kakšno življenje je to bilo. Komaj se je nakazal za gorami prvi dah dneva, prva mlečna sivina zore, že se je zganilo, kakor da je prav ta zgodnja napoved jutra segala do sem v kamro. In je segala. Ker, pogledjte, kako naj bi to bilo drugače mogoče? Ptica je takrat nenadoma povlekla glavico iz perja na prsih ali izpod perutnic, kjer jo je imela čez noč zakopano in zvedavo pogledala. Kaj je? Jutro. Kmalu nato je nalahko zganila s perutmi, pa spet in spet in nazadnje je zaprhutala in jih zavihtela prav odločno. Jutro! Zdaj je bila prepričana in je vedela, kaj je. Šlo je kakor pritajen drget od ptice do ptice, dramile so se ena za drugo in ni trajalo dolgo, šel sem pred hišo, da pogledam za pičo, ko so se že oglasili čivki in napevi, bilo je poskušanje kakor v operi, preden se zagrinjalo vzdigne. Najprej je bilo, kakor da ptica poskuša, ali ima še stari glas, kakor ga je imela včeraj in vse dni. Popolnoma negotova je bila, brez zaupanja, včasih pa tudi hripava. Pa kmalu se je izkazalo, da je naprava za petje, grlo, še tu in čisto pravšna, nato je šlo brez pomisleka. Jutra, ko so vsa grla oživila, so bila res brez primere, lahko rečem. Celo čudno se mi je zdelo, da ni sten razneslo, tako na gosto je bilo tkano predivo glasov in napevov in tako je odmevalo. A opazil sem, ko je šlo prav zares in ni bila šipa na oknu v okviru dobro pritrjena, da se je steklo treslo in drobno pozvanjalo. To je držalo mojo ženico pokonci, pa ne toliko pokonci, kakor na mestu, da ni zmeraj popotovala in begala.«

»Kaj poveste, kaj poveste!«

»Bil je tisti nemir, dobro sem ga poznal, kakor v marcu, ko je postajal dan daljši, zvečer in zjutraj ga je bilo več, ko so loke ozelenele, vode narasle in nabrekle in je vrba nad vodami postajala vse gostejša, težja. Bil je čas, ko se je ustavil na naših rekah in njihovih rokavih žerjav ali štoklja, preden je potoval na sever; čas, ko se je kos s kosovko

nemirno preletaval okoli hiš po vrtovih in mejah, z eno besedo, bil je čas ptičjih svatb in tisti nemir je segel tudi v moje prostore, med moje stene, v moje kletke in gajbe. Kakšen nemir — ptice so vzkričavale kakor ranjene tudi ponoči v snu in se zaganjale v žične stene. Prostora, prostora! so govorile, a sam nisem vedel, kako bi jim dal več prostora. Kri terja svoje, kri terja vse! so še naprej poklepetavale ptice, a tudi s svojo krvjo nisem včasih vedel kam in kako. Bil je viharen, neenakomeren pomladnji čas rašče, ko sem bil tudi sam zbežan in nisem vedel ne z njimi ne sam s sabo, kako bi.«

Počival je.

»Razen pri kanarčku velikih pesnikov in melodij med svojimi pevci nisem mogel odkriti. Vprašal sem pri Pakiževem gospodu, tudi on je bil tega mnenja. ‚Kos nima melodije‘, je rekel, ‚le poslušajte ga. Napev pač ima, prvi verz in zagon in voljo, da poje naprej, do velike melodije pa ne pride. To gre kakor valovi na reki, enakomerno se kodrajo, noč in dan in v večnost gre tako, do neba pa ne zleti nikoli. Slavec je izjema.‘ In to izjemo sem najbolj častil. Težko je priti do njega, še najlaže, ko gnezdi, ko prepeva svoji družici v gnezdu in živi tisti čas kakor v snu. A ta čas je kmalu mimo in potem tudi s slavčkom ni veliko. Če ga ne dobite s samičko in gnezdom vred, pa tudi poje ne. Vidite, da je prav petje tisto, kar iščemo in težko najdemo.«

»In težko najdemo,« sem ponovil, kakor da hočem besede pribiti. Pa ni bilo treba nič pribijati in pritrjevati, ker je veliki ptičar sam razpredal besedo.

»Heinrich Heine je pa bilo ime tistemu kanarčku, ki sem ga odkupil pri mojstru v predilnici, Nemcu. To je bil pevec. Grlo mu je nabreknilo, kakor da ima golšo, ko je zjutraj pel, in kar videl sem, kako zna uporabljati svoje godalo. To pa. Po nekaj ur se ni utrudil in za plačilo je vsakokrat dobil lepo na koreniki narezan rdeč radič. Veselo je kljuval in si oddihal po napornem opravilu. Slavčka sem samo enkrat imel, z gnezdom in valilko, pa je bilo kratko veselje, poginila je dvojica in do petja še prišlo ni. Seveda, potoka in grmovja in cvetja in vseh žuželk, gosenic in črvov nisem mogel spraviti v svojo izbo. Drugače pa ne verjamem, da hoče penica ali strnad kaj posebnega povedati.«

»Še to bi se manjkalo,« sem menil, a veliki ptičar s svojimi opazovanji še ni končal. Takole je razpredel:

»To je bilo samo v meni, da hoče ptica nekaj povedati, ne pa v ptici. Ona samo poje, in to je vse. Pesem je vse, ker za njo ni nič skritega. Pesem živi samo sebe. Saj tudi drevo nikomur nič noče, temveč samo raste, sonce nič noče, temveč samo sije.«

»To ste pa res pravično spoznali,« mi je bolj ušlo, kot da bi bil hotel gospodarju pritrjevati. A ptičar ni še prišel do kraja.

»Prinašali pa so mi moji žvižgavci in čebļjavci v suhoto dobrave in loge s studenci, gaje in drage s potočki, v katerih so prej živel in valili. Tudi šum voda in trav, sonce in hlad in cvetje in luč in vetrove so mi prinašali. In zato sem lahko ure in dneve in tedne med njimi prebil, ko sem jih gledal, poslušal in o njih nemih gibih premišljeval. Vedel sem nazadnje, da je njihova volja enotna, peti, a kjer do tega ne pride, izražati življenje, kratko in malo — spočitost, jutro, luč, žejo in glad — predvsem to.«

Ptičarjeva globoka in obsežna izpoved me je prizadela. Razumel sem tudi, da mora biti mož izčrpan in zdelo se mi je pametno, da mu privoščim nekaj oddiha. Potrebno je bilo, da sam zagovorim in se gospodar malo razgleda. Rekel sem:

»Ko ste bili še na našem dvorišču, so bile vse stene zavešene s kletkami. Tudi od stropa je viselo na gosto in celo na tleh ni imela noga kam stopiti. Spominjam se jutrer, ko je dosegla jata indonezijskih papig številko sto. Bile so zvečine svetlo modre, nekatere zelenkaste po hrbtu, a rumene po trebuščku. Cvrčale, klepetale so kar naprej, ko so drugi letavci že potihnilii. Videti je bilo, da so izpod drugega, bolj milega neba doma. Zdelo se mi je, da kljun spodbuja kljun. A imele so te papige tiste majhne, ostre, močno zavite kljune, kakor kavļje, ki so se zdeli zakopani v perju. Potem pa Marička! Tista veverica je bila kaj ljubezniva, ko se je v kolesu poganjala naokoli. Razodevala je enako vnemo, kakor da šviga z veje na vejo. Puščica. A ker ni imelo kolo konca, se je vrtela sama okoli sebe. Kakor ponoreli so bili otroci, ko so šli iz šole in so prišli mimo. Tudi Marički, veverici, je moralo biti všeč spričo otrok, ker se ni ustavila. In potem še iz daljave krik — Marička! — to so bili šolarji, ki so odhajali. Otroci so čutili za živaljo.«

»Otroci so mi nekoč splašili čuka, medtem ko sem mu pripravļjal stojalo. Zletel mi je pri vratih, da nismo opazili kdaj, a kmalu so ga odkrili v starem orehu pred hišo. Posmehļljivo nas je gledal, čuk ima nekaj zasmehļjivega v sebi. Moja žena ga je krstila za Evgena, imela je to strast, da je rada dajala imena, in rekel sem: pravi Evgen, Ev-gen.«

»Kaj pa naprej?«

»Čuka Evgena smo ves dan vabili z oreha. Prinesel sem mu na deski nekaj nasekljanih pljučk, pa se ni zmenil, ošaben je bil.«

»In, in —«

»In preletel se je. Najprej se je selil v orehu, v vrhu, pod večer pa se je premaknil na streho nad orehom, nad kavarno. Nismo ga več videli.

Ni mi bilo žal po ošabnežu, ko sem imel pa toliko prijaznih klepetavcev v izbi. Le prijatelji so mi prinašali, da vse noči za gradom v topolih skovika. Evgen, Evgen! sem pomislil, prišel si do mišje pečenke, zmerom si bil samosvoj in samogolten, a pozabil sem nanj.«

»Kletke so visele tudi v veži,« sem primaknil, »in v drugi suhoti, kjer je bila v starini pajštva.«

»S prostorom smo bili na tesnem. Če pa pomislite, kar sem vam že rekel, da so mi prinesle ptice loge in gaje pod streho, drži toliko bolj.«

V sosednji sobi se je oglasilo drganje, nekako drganje lesa ob les, stolice ob pod, ali kaj. Pogledal sem v tisto smer. Gospodar je kretnjo zadržal, ko pa je videl, da sem s pogledom obvisel na vratih, se je sam obrnil. Njegovo obličje je bilo zaskrbljeno.

»Evgen je bil ošaben, Marička pa občutljiva,« je menil veliki ptičar razmišljeno, »otroci so Maričko s svojimi klici in kriki zbegali, ni več jedla in je hirala. Zborovskega petja pa, kakor so me včasih spraševali, ni bilo. To je gola človeška fantazija. Domišljija, prav tako, kakor kadar so me spraševali, če s pticami veliko zaslužim. Mislili so na pravo kupčijo — borzo — in kako tržimo in barantamo in si dajemo, kakor pač temu pravijo. Nič tega ljubčki moji. Še na misel mi ni kanilo, še v sanjah se mi kaj takega ni prikazalo. Videl pa sem, kako smo si daleč. Živel sem na luni. Kar sem kupil, sem posebno prve čase dobro plačal in zaslovel. Pred mojo hišo je bila procesija prodajalcev. Kaj menite? Učil pa sem se gledati, poslušati in takšne reči. Bili so zvoki in gibi narave, in njena obilnost do zadnjega. In bile so še druge stvari, vsega obenem pa ne morem zajeti.«

»Kaj pa Alfred, škorec,« sem vprašal naravnost. »Ali je bilo dosti truda, preden je šlo gladko? Hej Slovenci, naša reč slovenska — —.«

»Da, vidite, tu se mu je navadno zataknilo, pri besedi slovenska —. Ali je bila beseda kriva? Ali mu je spomin uskočil? Kakor bi mu nekdo grlo zategnil, pa če je bil še tako zlote volje. Bilo je kakor urečeno.«

»Ali ste prinesli tudi Alfreda semkaj? Radovedna in ponosna ptica.«

»Kje pa, prijatelj, kje pa! Z zvijačo so me ukanili in ga odnesli v Trst, prišli so, ko me ni bilo doma, preračunano, domenjeno delo. A zvedel sem, da se je Alfred še dolgo oziral proti Opčinam — čakal je, kdaj pridem. Učitelj in učenec se ne pozabita.«

Drganje lesa ob les se je ponovilo. Razločil sem, da je bila palica na delu. Nisem se več ozrl, ker nisem hotel govorca motiti. A sam je pokazal dovolj pozornosti. Čelo se mu je nabralo v goste gube in visoko je privzdignil obrvi.

»Moja žena je ob pticah zbolela ali ozdravela, ko polagam račun, sam ne vem, tudi danes ne. Ko se je, kakor sem vam omenil, unesla, da je ni več venomer pehalo na pot in beganje, se je pokazala, ne vem, nekakšna prevelika občutljivost. Ker je obmirovala in je ni več vozilo? Poginule ptice je jela pokopavati s tolikšno prizadevnostjo, da me je zaskrbelo. Ni samo jokala in si sušila solze, napravila je popoln obred in sama se je imela za nekakšnega duhovna ali kaj vem. Grob je moral biti skopan po vseh pravilih in mala rakvica je morala biti in cvetje in spomenik, kamen na grob. Tako me je zaskrbelo, da sem moral opravljati poslej te stvari sam, skrivati sem moral vse to pred njo, obiti, tudi zatajiti in zlagati sem se moral.«

Žal nam je bilo, da smo zavozili od ptičjih svatb k pogrebom in vsi trije smo umolknili, Marjan pa že prej ni govoril. Vendar se je ptičar spet pribral.

»Poznate Pakiževega gospoda? Ki ima velike zbirke okamenin, nagačenih ptic v omarah, herbarije, knjige s suhimi rastlinami, škatle s hrošči in metulji drugo vrh druge? On je bil tisti, ki mi je nasvetoval, da sem gojil v zabojih kulture črvov, ki so se med sabo hitro množili in s katerimi sem krmil posebno male, indonezijske papige, pa so se ob tem tako razmnožile, da bi me kmalu zrinile s hiše. Njihov zaglušen ščebet dopoldne — ne, tega se je žena navzela.

Pakižev je bil moj svetnik in prijatelj v tem in onem in je poznal moj položaj. On je prvi sprožil to misel v meni: kaj pa, če so le ptice krive, da se je žena tako razmehkužila? Moj notranji glas, ki ga razločim in mu znam dobro prisluhniti, mi je prišepnil, naj nikar ne ubogam, pa sem Pakiževega vendarle poslušal. Ženo sem kratkomalo naplahtal. Obesil sem ji, da so ptice bolne, da se je naselila neka meni neznana kuga po kletkah in tako. Začel sem z odprodajo in z razpečavanjem. Žena sprva ukane ni opazila, ker sem delal po preudarku. Meni pa tudi ni bilo vseeno. Zato sem ostal na pol poti. In spet me je Pakižev podprl, da sem zdelal tudi drugo polovico. To je bilo pozneje. Razpečal sem svoj zbor in rešitev odlagal, dva koraka naprej, enega nazaj. Vendar je bilo prvo odkritje ptic moje, žena je prišla kasneje zraven, spominjal sem se. Zato sem se težko odločil za razpust pevcev in težko sem to napravil.«

Šum iz sosednje sobe ni bil več drganje. Zdaj je bilo trkanje, po trije udarci zapovrstjo, oddih in spet trije udarci. Ptičar je pazljivo prisluhnil in se ni zganil. Zdelo se mi je, da pomenijo udarci podrčtano in glasnejšo prošnjo ali terjatev. Vendar nisem hotel poseči vmes.

»Selil sem se kasneje, ko je bila že vojska, in sem imel le še malo pojočih grl. Selil sem se nerad, pa kaj sem hotel. Pakižev je pa tudi tiščal s svojo preverjenostjo vame, da se mu nisem znal več ustavljati. Proč, proč! je ponavljal. Mislil sem si pa tudi, da bosta zadostovali ena ali dve kletki. Pa tako je, zdravje ceniš, kadar ga nimaš. Žena je pozneje zmeraj imela v mislih velik živžav, kakor je bil nekdanj pri nas. Ni se mi posrečilo, da bi njene želje pohladir.

Posebno, razumljivo, se je spominjala, ko so bile ptice nemirne. Kakor da je del njihovega nemira ostal njej v krvi. Ali so bile ptice bolj nemirne ob velikih jesenskih selitvah ali ob zgodnjem pomladanskem parjenju, sam ne vem. Videl pa sem, da je selitveni gon strašno puštošil v ženi. Preudarite, za njimi je hotela. Ali je bilo kaj ptičje krvi v nji?«

Pazljivo sem prisluškoval pritrkavanju — trije udarci, presledek, trije udarci, odmor — ki se ni pomirilo več. Tudi ptičar je postajal nemiren, videl sem, kako se je presedal. Nazadnje je menil:

»Pogledati moram k ženi, ki je bolna. Pomagati ji moram, da se preobleče, ker se poti.« Nato je vstal. Ko so se vrata za njim zaprla, je tudi nabijanje pretihnulo.

Z Marjanom sva se spogledala kakor češ, to je bil ta temeljit obračun. Zamišljala sva se v to življenje na robu zdravja, sonca in celo obilnosti, a tudi na robu živčne razrvanosti, bolezní. Nisva si mogla pojasniti, česa je več, in zato sva bila malo nezadovoljna in razdvojena.

V sosednji sobi se je oglasilo čivkanje ščinkavca. Pa je bilo kratko. To dvozložno skandiranje je kmalu nadomestilo čivkanje malih indonezijskih papig, ki pa se je začelo podvizati in se je nazadnje samo še podilo: čiv-čev-čiv-čev-čaaav! Čiv-čev-čiv-čev-čaaav! Čiv-čev-čaaav! V hitri, podvizani bežeči čaaav se je zadržala velika papiga, ki je imela navadno rdečo žametasto kapico na glavi in povrhu kakor v lini zvonček: Ka-ka-ka-kaa! Glasovi so se zdaj že dokaj pomešali, a razločiti je bilo, da vpada predrzen klicar iz malajske džungle z izzivalnim žvižgom, ki se je nosil nad vsem. Žvižg je bil podoben kriku vuge ali detla, ki se preleta že pred koncem zime nad vodami in oznanja pomlad. Ali je bil povodni kos, vodomec? Kriiii! Kriiii!

Koncert je zajemal kar mogočno. Bila ga je namreč polna sosednja spalnica in bilo je, kakor da vdira tudi že k nama v kuhinjo. Vstala sva, da nisva vedela kdaj in kako, in na novo sva se odkrila drug drugemu stoje.

Marjan se je po prstih prestopil do vrat, se sklonil in se zastrmel skozi ključavnico v spalnico. Ko se je odmaknil, je pomignil meni, naj se sklonim.

Pogled je bil prav razločen. Mož je stal v popoldanskem soncu. Bil je obrnjen s hrbtom proti bolnici v postelji, ki je majala z glavo, gledal skozi okno, vihtel roki, kakor da taktira in hitel z žvižganjem, pivkanjem, pačenjem. Bil je tako spreten, da sem ostrmel. Kdaj se je izučil?

In razumel sem, da je bila ta godba delo in trpljenje, upanje in pozaba dolgih let, ko ni mogel ob bolni ženi spati, ko ga je ona v spanju dramila, ko mu je jemala upanje in ga iz svoje blaznosti spet pehala proti novim prizadevanjem. Razumel sem, da je iskal rešitve s ptičjim zborom in brez ptičjega zbora, če mu je svetoval Pakižev gospod, tako ali drugače je bil usužnjen usodi, usodi bolnega človeka, ki je poznal milost prav tako malo, kakor je poznala milost bolezen. In v tem iskanju, težavnem naprezanju k izhodu, je prepeval, žvižgal, čvkal in se pačil kakor velika uharica, bu-buj. In bilo mu je laže. In bilo je laže tudi ptičarjevi ženi v postelji, ko ni mogla več begati in potovati, kakor v prejšnjih časih, ko ji je vstala v žilah kri ob velikih selitvah ptic jeseni in ni mogla za potujočimi jatami na Nil in v Sudan.

Marjan, ki ni ves popoldan spregovoril, a zvesto poslušal in sodoživljal, je menil, da se malo oddolži, ob odhajanju:

»Pa morda bi takole ob priložnosti skupaj v trospevu vaši ženi v postelji krajšali čas.«

Rekel pa tega ni preveč trdno, bil je v besedi negotov in je malo pojecljal. Dasi sem čutil, da ni misel do kraja napačna, sem ga vseeno nezaupno pogledal. Ostro ga je pa pogledal medtem popolnoma od-tujeni veliki ptičar in razločil sem, kako je moral biti občutljiv prav od te strani. Saj se je dotikalo velikega dela njegove lastne usode.